

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Maximi Episcopi Moguntini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

sum interest. Nam ille quidem erat sensilis, hic autem spiritalis, & ipsos calos aperiens ei, qui tunc eam vocem ediderat.

Pro his omnibus gratulemur martyri, glorificemus Deum, qui hæc facit miracula: imitemur conserui patientiam, gratias agamus Domino pro gratia: accipiamus ex ijs, quæ dicta sunt, sufficientem consolationem in tentationibus: & Dei, qui nos fecit, potentiam & curam admirantes ac prouidentiam, omnia ex nobis afferamus, & quæ ex eo sunt, omninò consequentur. Seu homines, seu dæmones, seu ipse diabolus aduersus nos depugnet, nihil proficient ij, qui nos oppugnant: modò ostendamus nostrum promptum animi studium, & quæ à nobis afferri oportet, omnia afferamus. Sic enim & Dei attrahemus auxilium, & in vita futura magna fruemur gloria & salute. Quam detur nobis omnibus consequi gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: cum quo patri simul cum sancto spiritu gloria, honor, potentia in secula seculorum, Amen.

Vt possim
vincere ho-
stes omnes.

VITA SANCTI MAXIMI EPISCOPI MOGVNTINI, IVSSV REVERENDISSIMI ET ILLVSTRIS-

simi Alberti Archiepiscopi Moguntini, à Iobanne Tritthemio, prius Spanheimensi, tum verò ad S. Iacobum Vuirciburgensi Abbate, conscripta. Nos eam in capita distinximus.

O tempore, quo Liberius Papa sub gravi persecutione Arrianorum sanctam Romanam gubernabat Ecclesiam, sanctus Lucius Anneus, patria Romanus, apud Moguntiam, nobilem Germaniæ urbem, decimo octauo pontificatum annis tenuit ferè vndecim. Quo feliciter vita defuncto, sanctus presbyter Maximus communi voto populi fidelis in Episcopatu succedens anno Dominicæ natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto, Indictione Romanorum duodecima, præfuit annis, vt Megefridus refert in Chronicis, quatuor & viginti, sub Arrianorum persecutione grauissima, temporibus videlicet Theodomeri & Clodionis Regum Francorum: quo tempore Dagobertus Genebaldi filius, Dux Francorum orientalium apud Vuirciburg, Rheno transmissio, Moguntinos in odium Romanorum grauiter afflixit: urbem quoque Treuironum, quæ tunc parebat Romanis, obsedit, cepit, spoliavit, incendit, funditusque subuertit. Annis quippè nongentis bellum cum Gallis atque Romanis Franci Reges habuere continuum, quousquè tandem victores eorum effecti, penè totam Europam suo dominio violenter subdiderunt.

Noueb. 12. Cap. 1.

Is Megefridus fuit monachus Fuldenis sub Imperator. Othone 2. & 3. scriptor que historiarum libros 24.

Sub his turbationibus Ecclesiæ, multa Christianorum millia propter Catholicæ fidei confessionem, ab infidelibus & hæreticis apud Moguntiam & in omnibus terminis eius crudeliter fuerunt occisa: quorum apud mortales nulla penitus habetur memoria propter malitiam temporum, & penuriam fidelium Scriptorum. Nunquam erant tuti, nusquam satis in urbibus & oppidis securi: quando & gladius ubique sauebat gentilium, & non minus perfidia inualuit hæreticorum. Nam etsi pacem habere videretur Ecclesiæ ab his, qui Romanis principibus fuerunt subiecti, vt abnegare Christum iam tunc nemo compelleretur: Arrianorum tamen intantum illo tempore vesania præualuit, vt nihil aut parùm à persecutione gentium differret. Deniquè Franci tam orientales, quàm illi, qui ad ostia Rheni confederant, occidentales, Gotthicæ quoque nationes & alij pagani, frequentes in Galliam motus & incurfus facientes, Moguntiam, Coloniam, Treuirim, Vuormatiam, Spiram, Argentinam, & alias trans Rhenum vrbes nimia crudelitate sæpius molestabant, nulli parcentes gradui, sexui vel ætati. Quapropter pontifices, & ministri Domini sacerdotes, in quos furor persecutorum crudelius sauebat, in urbibus & vicis publicè non audentes comparere, quotiès persecutio imminebat, cum suis ad nemora successerunt, in speluncis & cauernis montium latitantes, in-

Cap. 2. Catholicorum multorum caedes.

Arrianorum sauitia.

LIBRIUS
ober
ober
RVIII
5

edia, fame ac siti vltra, quam credi potest, afflicti, longum pro fide martyrium sustinebant.

Cap. 3.

Ea tempora beatissimus p[re]sul Maximus incidit, quibus nisi optimus nemo fuit Christianus. Probavit persecutio fidem, & contulit in passione amor Dei constantiam. Beatus verò pontifex, vt Megefridus est author in Chronicis, ab Arrianis hæreticis multas & atrocissimas insidias & persecutiones pro fide orthodoxa sustinuit, & septies de sua pulsus Ecclesia, trususque in exilium, toties miserante Deo reuerfus est. Nam cum esset vir in diuinis scripturis longè doctissimus, & seculari literaturæ non ignarus, malleo similis, durus redargutor Arrianorum extitit: contra quorum vesaniam non solum verbis, sed etiam scriptis multipliciter pugnavit.

Scripta eius

Scriptis enim, iam dicto Megefrido testante, Contra Arrianos libros quatuor, De Incarnatione Domini libros duos, De Spiritu sancto libros duos, De constantia fidei Catholicae librum vnum, De martyrio Sanctorum librum vnum, Homilias & sermones multos & viles ad populum. Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam nostræ lectionis peruenire minime potuerunt. Ciuitas enim Moguntina post mortem eius tertio, sicut * diximus, euersa & funditus destructa fuit. Primum scilicet per Francos, secundò per Vuandalos, & tertio sub Attila per Hunnos: qui & sanctum Aureum pontificem cum Iustina sorore & multis alijs in ecclesia peremerunt. Hæc trina Moguntinæ ciuitatis destructione, haud solum millia Christianorum millia fuerunt occisa, sed etiam nomina eorundem simul & modus cum loco & tempore passionis, ad posteritatis memoriam nequaquam pertinere potuerunt, eò quòd scriptoribus nec opportunitas scribendi fuit, nec locus, vel tempus. Vnde mirandum non est, si & diui Præsulis Maximi lucubrationes vel interierint ignibus crematæ, vel alicubi situ lateant aut puluere sepultæ.

Cap. 4.

Eadem est calamitate factum, quòd præter sedecim numero, Ecclesia Moguntina suorum pontificum, qui sanctum Bonifacium Archiepiscopum & martyrem præcesserunt, neque nomina, neque ordinem, neque tempora vspiciam potuit inuenire: cum non sit verisimile, in annis sexcentis quadraginta, non plures extitisse, quam sedecim: nisi quis contendat, oves Christi apud Moguntiam & sapientis & diutius, permittente Deo, pastoris necessàrio caruisse solatio. Quod si quis asserit, minime probabit. Nos enim contrarium ex Megefrido facile poterimus comprobare: qui temporibus Othonum clarens in humanis, cum esset omnium Germaniarum diligentissimus compiler historiarum, quadraginta numero fuisse ante Bonifacium in Ecclesia Moguntina pontifices commemorat: inter quos sanctum Maximum non, vt neoterici quidam fecerunt incerti auctores, septimum, sed nonumdecimum extitisse præfulem asserit, beatoque Lucio successisse Anno, ac annis, sicut dictum est, præfuisse quatuor & viginti. Neoterici autem innominati scriptores, Megefridi Chronicorum notitiam non habentes, sed ecim duntaxat ante sanctum Bonifacium Ecclesiæ præfuisse Moguntinæ pontifices asserunt: inter quos Maximum in ordine septimum locantes, beati Aurei martyris, sub Attila Hunnorum Rege passi, successorem immediatum extitisse contendunt. Sed hoc ratio temporis non admittit. Sanctus enim Lucius Anno octauo sedecimus, moritur anno Dominicæ natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto.

Megefridus egegius historio-graphus.

Indictione Romanorum duodecima, temporibus Liberij Papæ: cui eodem anno sanctus Maximus in pontificatu successit. Beatus verò Præsul Aureus Moguntinæ ab Attila passus est sextodecimo Calendas Iunij, anno Domini quadringentesimo quinquagesimo quarto, Indictione Romanorum septima: cui non Maximus, vt ipsi putant, sed Eutropius in pontificatu successit temporibus sancti Leonis Papæ primi. Vides nunc, quòd præcisè centum annorum tempus ab institutione Maximi ad pontificatum, vsque ad passionem beati martyris Aurei intermediat, quòd præter Megefridum monachum nullus scriptorum Moguntinensium, quos ego legerim, animaduertit. Vnde mihi videretur, scriptores ipsos nominum consonantiam fuisse deceptos, qui pro Anneo, posuerunt Aureum, & Maximum successorem immediatum ipsius Aurei martyris opinati sunt: cuius non Aureus, sed Anneus fuit antecessor, vt ostendimus, centum ante annos.

Cap. 5.

Nam ita summam author inquit memoratus: Anno Dominicæ natiuitatis octogesimo Crescentis à Roma directus in Germaniam, primus Moguntinensium Episcopus ordinatus est, & præfuit annis duobus & viginti, vir magnæ sanctitatis & mat-

Caralogus Episcopi Moguntinensium.

martyrio coronatus. Post quem Marinus annis sex: Crescentius aut praefuit annis octo decem: Cyriacus annis quatuordecim: Hilarius vir sanctus & martyr, annis viginti: Martinus annis quatuordecim: Celsus martyr, annis vigintiduo: Lucius annis decem: Gorhardus vir sanctissimae vitae, annis quindecim: * Suffronius vir sanctus, annis octo: Herigerus martyr, annis quatuor: Rutherfordus martyr, annis viginti: Auitus vir doctus atq; sanctissimus, annis vigintiduo: Ignatius martyr, annis tredecim: Dionysius vir sanctus, annis vigintifex: Ruthbertus, annis duodecim: Adelhardus vir sanctus, annis decem: Anneus Lucius, annis octodecim, vir Apostolicae atq; sanctissimae vitae: Maximus (de quo nobis est sermo) praefuit annis vigintiquatuor: Sidonius, annis nouendecim: Sigismundus annis sex: Lupoldus vir sanctus, annis septendecim: Nicerius annis octo: Marianus annis decem: Aureus martyr, annis sedecim. Post quem sanctus Eutropius praefuit annis vigintitribus. Post quem ordine suo usque ad sanctum Bonifacium exclusiue, adhuc quatuordecim pontifices extiterunt in Ecclesia Moguntina, quorum ista sunt nomina: Adelbertus, Radherius, Adelbaldus, Laudfridus, Ruthardus, Sidonius secundus, Vuilibertus, Ludegarius, Ruthelmus, * Ruthuualdus, Leouualdus, Richbertus, Geroldus & filius eius Vuilibes laicus, per Carolum Martellum maiorem domus Francorum, ea ratione pontificatu Moguntino donatus, sicut & Milo filius sancti Luduini Archiepiscopi parati Treuitorum, & alij multis alijs per Galliam, vt bello interessent cum illo contra Saxones, Francorum dominio rebelles. Verum non multo post Vuilibes laicus, ignarus diuinarum scripturarum, propter venationes & homicidium sententia Gregorij Papae secundi fuit depositus, & sanctus Bonifacius monachus & presbyter, anno Domini septingentesimo vicesimo, Indictione Romanorum tertia, in eius locum presul Moguntinae Ecclesiae primus & quadragesimus ordinatus: quem Zacharias Papa Romanus postea in Archiepiscopum eiusdem Ecclesiae sublimauit. Haec ideo mihi prae mittenda necessario videbantur, ne quis eorum, qui olim ista lecturi sunt, a Moguntinis schedulis discordantem me, aut mendacem existimare velit, aut sine auctore certo ab aliorum opinione temere discrepantem. Stultum nempe foret, Megenfridum certum, fixum & solidum praeterire scriptorem, & incertorum schedulas sequi recentium. Propterea iam nominati scriptoris decreuimus inhaerere vestigijs, & incertas neotericorum sententias praeterire.

Maximus igitur beati Lucij Ancei presbyter, & in ministerio verbi Dei socius, natione Germanus, patria Moguntinus, & religione Christianus fuit. Cuius temporibus adhuc Romani, sicuti & prius a multis retro annis, Moguntiam, Treuirim, Coloniā, Vuormatiam, Nemetim, quae nunc dicitur Spira, cum magna parte Galliae suo dominio tenebant, licet a Francis Germanis, Teutonibus, Saxonibus, Bavaris atque Thuringis incursiones multas & frequentes paterentur, nunc victi, nunc autem victores. Qui more veterum nimis cupidi ampliare dominium, eas quas superauissent gentes, & moribus, & legibus, simul ac literis vti Romanis compellebant, quo potentiores ceteris esse videretur. Vnde Germani, circa litora Rheni commorantes, & Galli tandem victi a Romanis, eorum & linguam susceperunt, & modum scribendi, scholas instituerunt publicas per vrbes, in quibus Romano- rum exemplo, filij ciuium atque nobilium, literarum studijs imbuerentur. Insuper quo rectoribus abundantius complacerent Romanis, praetermittentes nomina suae gentis auita, natis suis vocabula & Graeca imposuerunt, & Latina: quanquam id postea conuerit ad Christum fecerint multi non ob metum vel dilectionem Romanorum, sed pro reuerentia potius & amore sanctorum Apostolorum, ac Saluatoris Iesu Christi martyrum. Hoc dixerim, ne quis praefatos Ecclesiae Moguntinae pontifices, propterea natos vel Graecos existimet, vel Romanos, quod eos illorum nominibus quandoque inuenerit nuncupatos. Variantur hominum cum tempore mores, mutantur nomina, & studia mentium continua volubilitate feculorum alterantur.

Beatus Maximus, testante Megenfrido, honestis & Christianis parentibus ortus, in vrbe Moguntina, more gentis adhuc puer studio deputatus est literarum: in quo cum tempore adeo profecit, quod sibi coetaneos penes omnes superauit. Erant in tempore illo plures cum Christianis mixti gentiles, & quemadmodum persecuti- one cessante nemo paganum cogebat fieri Christianum, ita nec quisquam impel-

for. * So-
phronius

* Luthual-
dus

S. Bonifaci-
us praeficitur
Ecclesiae Mo-
guntinae.

Cap. 6.
S. Maximi
patria.

Cap. 7.
S. Maximus
multum pro-
fecit in lite-
ris.

TR IUS

9 0 0 0 0

RV III

5

lebat credentē abnegare vel deserere Christū. Multi tamē inter Christianos surrexerūt heretici: inter quos Arriani, principū Romanorū fauore suffulti, multas intulerūt veris Christianis persecutiones & molestias. Vndē cum publicē nō semper liceret metu hereticorū, fideles quiq; filios suos in priuato fidē seruare constantē orthodoxam vsq; ad mortē docuerūt. Sic nimirū & sanctus Maximus in his, quae pertinebāt ad fidē & veram religionē, tēneris ab vnguiculis parentū & sacerdotum magisterio sufficienter instructus, in virum cum tēpore magnū creuit, atq; meritis & doctrina gloriosum. Mox enim, vt per atatem sapere ac intelligere cepit, diuina miseratione prauentus, non minū, quā gratia semper comitatus, Deo fetotum obrulit, pro cuius amore cuncta huius mundi blanda & dulcia contempfit.

Omnia blāda & dulcia huius mūdi contempnit.
Cap. 8.
Officia Clerici.

Consuetudo fuit illo in tempore, valdē necessaria clericis ac sacerdotibus, soli Deo vacare, sacro ministerio verbi & orationis insistere, ad fidem & iustitiam populū non minū exemplo bonae actionis, quā sanctae praedicationis verbo edicare, mundi honores, diuitias quoquē & omnes voluptates mortuorū carnis vitare, & Christū opere & sermone super omnia veraciter amare. In quo viuendi genere beatus Maximus in clericatu suo perseueranter enituit, & breui carceris perfectionis in se normam dedit: merito sanctitatis fuit admirabilis, & diuinarum scripturarum interpres & doctor insignis. Propter quod ordinatus à beato pontifice Adelhardo clericus, vitam per omnia duxit Apostolicam, multorumq; corda verbo & exemplo in diebus suis ad Dominum conuertit. Adelhardo post hęc vitam defuncto, beatus Lucius Anneus in pontificatu succedēs, praefuit annis decem & octo, vir magnarū in Christo virtutū, cui sanctus ipse Maximus stabili semper charitate adhaesit, & innumeras Arrianorū persecutiones pro defensione Catholice fidei sustinuit, sed adiutorio Saluatoris nostri Iesu Christi feliciter vbiq; triūphauit.

S. Maximus
et Clericus.

Cap. 9.
Lucius Anneus perimitur ab Arrianis.
Maximus ei succedit.

Postremò tamen sancto Lucio Anneo pro fide orthodoxa in exilio apud Phrygiā strangulato cū duobus presbyteris Paulo & Crescentio, subordinatione & iudicijs Arrianorū, beatissimus presbyter Maximus, quē pro confirmandis in recta fide populis apud Moguntiam ordinatione diuina reliquerat, fidelium omnium voto cōmuni praeful Ecclesiae iam dictae nonus decimus constituitur, & praefuit in tribulationibus hereticorum multis, quatuor ferme annis atq; viginti. Facta sunt haec, vt supra diximus, anno Dominicae natiuitatis trecentesimo quinquagesimo quarto, decima die mensis Iulij, Indictione Romanorū duodecima. Ordinatus autem pontifex in Ecclesia Moguntina beatissimus pater Maximus, per omnia se studuit exhibere Domino ministrū irreprehensibilem, paratus amore Dei pro salute fidelis populi non solum persecutiones sustinere & carceres, sed mortem quoquē, & si quid morte esset crudelius, quod ei posset occurrere. Vitā in omni puritate ducens continuauit Apostolicā, mundi rebus pauper & modicus, virtutibus diues, humilitate profundus. Qui cū esset vir tam in diuinis scripturis, quā in secularibus scientiis multum peritus atq; doctissimus, hoc summo operē curabat in primis, vt vita constaret eius doctrinae cōformis, nē alijs bona praedicans, ipse reprobis efficeretur. Corpus proindē suum ieiunijs, abstinentia multa, & vigilijs penē continuis pro Christi Saluatoris amore castigauit, sanctis orationibus, & praedicationi salutaris doctrinae verbi Dei sine intermissione, quotiēs opportunē licebat, intentus.

Docet suos non minus factis, quam verbis.

Cap. 10.

Per vicos circumibat & vrbes, vt plurimum Apostolorum exemplo pedibus nudis, presbytero, diacono & subdiacono comitantibus, & cunctis per gyrum populis opportunē & importunē fidem Christi, quanta potuit sedulitate, praedicauit. Fide, actione atque virtute maximus pontifex coram Deo & cunctis fidelibus extitit, qui nihil in hoc mundo aliud, quā Dei honorem & salutem proximi quaesuit. Meritis desiderio semper in Deum fuit eleuatus, quippē qui se huic mundo peregrinum & nouit, & exhibuit, & propterea nulla rerum temporalium cupidine vel occupatione detentus, vel implicatus fuit. O tē verē beatum, quaterq; beatissimum pontificem, cui Deus omnia solus extitit, qui mente simul & animo nihil aliud quā Dominum curauit, cuius etiam in amore semper occupatum se ostendit. Amator enim Christi cū esset seruidus, omnia pro honore caduca contempfit authoris patris & filij spiritum. Electus Dei pontifex, minister Christi sobrius, vir sanctitatis maximus, virtute nitens abintus, contempfit quicquid cernitur, quod non tangitur, sed pura mente colitur. O decustu pontificem, diuini cultor numinis qui

Innocentius
S. Maximus

ST

DE S. MAXIMO EPISCOPO MOGVNTINO.

in mundi fordibus, Christo vixisti splendens: Adesto mitis omnibus, te mente re-
tolentibus, nos solvens tuis precibus nostris à sceleribus. Non est eo tempore in-
uentus apud Germanos pontifex doctior sanctiorque præsule Maximo, qui tanta
sub innocentia & eruditione scripturarum legem conseruaret excelsi: quoniam
& hereticorum errores verbis & scriptis constantissimè redarguit, & fundatus su-
pra firmam petram diuini amoris, nullas eorum persecuciones formidauit. Septies
tempore sui pontificatus ab impijs Arrianis vrbe Moguntina pulsus est, septies quo-
què diuina prouidentia restitutus, nunquam attradatus mente, nunquam deiectus
animo, nunquam victus aut superatus.

Sanctitas
& eruditio
eius.

Septies pel-
litur à sede
sua.

Cap. 11.

Nam cum esset diuina miseratione præuentus & illustratus, vnum Deum con-
substantialem & coeternum semper patrem & filium & spiritum sanctum asseruit,
& sanctam indiuiduamque trinitatem personarum vnus incomprehensibilis &
& imparibilis Dei constanter vbique prædicauit. Pro huius verò catholice ortho-
doxæ que fidei assertionem tuèda nec mortem timuit, nec vincula, carcerem aut exi-
lium subire formidauit. Docuit publicè, cum licuit, populum: docuitque, si aliter
non potuit, occultè gregem Domini, suo ministerio cõmissum: docuit verbis, do-
cuit scriptis, patrem & filium & spiritum sanctum in trinitate personarum vnũ esse
Deum, in quo nec maior sit, nec minus, quemadmodum neque prius, neque poste-
rius. Enimverò nec pater maior est filio aut spiritu sancto, nec minor: sicut neque
prior, neque posterior: quoniam trinitati personarum Deitas vna conuenit, nec
tamen trina personarum existentia vnitatem confundit. Beatus ergo præsul Maxi-
mus, & apud omnem posteritatem fidelium sempiterna memoria iurè venerandus:
qui spiritu illustrante diuino, per fidem in vera humilitate sanctissimæ Trinitatis
incomprehensibile mysterium commeruit fideliter suscipere, quod Arrius mente
in superbia elatus & arrogantissimus, nulla potuit ratione penetrare. Obscuratum
est insipiens cor omnium Arrianorum: qui, cum essent stulti, superbi & nimium
arrogantes, sapientissimos se omnium æstimabant.

Docet verã
& catholicã
de S. Trini-
tate fidem.

Arrogantia
Arrianorũ;

Cap. 12.

Cum autem beatissimus Christi præsul Maximus in confessione veræ fidei syn-
ceriter viueret, fideli populo se pontificem per omnia irreprehensibilem exhibe-
ret, fidem quoque orthodoxam gentibus non minùs, quàm Arrianis cõstantissimè
prædicaret, multas illi posterunt infidias, & nihil ampliùs, quàm ipsum eius san-
guinem sitiebant. Sed protegente misericordia Domini famulum suum, permissi
non sunt illum, quod maximè cupiebant, occidere, quauis id ipsum sæpè iteratis
vicibus pertentassent. Megefrido, sicut diximus, protestante in Chronicis de tem-
poribus gratia, septies eum non sine iniurijs multis & contumelia manifesta, cum
quibusdam clericis extra Moguntinam ciuitatem eiecerunt, verberatumque, sæpius
crudeliter, interficere minime potuerunt. At ille semper gaudens recessit ab vrbe
cum plerisque discipulis suis, religiosissimis viris, Sidonio, Achatio & Clemente
presbyteris, & alijs, quorum nomina præfatus nõ commemorat author, Deo gra-
tias agens omnipotenti, quoniam dignus est hãbitus pro recta fide & nomine Iesu
contumeliam pati. Reliquerat tamen semper è clericis in ciuitate, vel propè, pre-
sbyteros quosdam, zelo Christianæ fidei constantes, qui saltem per vicos & domos
circumstantes, occultè præmonerent Christi fideles, vt sese ab Arriana impietate so-
licitè custodirent. Quoties enim publicè, sicut dictum est, vtiliter & fructuose præ-
dicare verbum Dei non permettebantur in vrbe, secretiùs id facere vel in domi-
bus fidelium nocturno tempore clausis, vel in nemoribus & latibus montium
cogebantur ad tempus. O quantis virtutibus Christianorum fides eo in tempore
claruit, quæ tantis aduersitatibus indefinenter agitata procellis, nõ solum vinci aut
superari non potuit, sed in tribulatione dilatata, conualescens quotidie, seipsa tan-
to facta est constantior, quanto gentiliũ vel hæreticorum persecutione ampliùs
premebatur.

Multa ab il-
lis patitur
S. Maximus.

Cap. 13.

In tempore
nostro
temporum.

Quid nos miseri nimiumque tepidi, & propterea inutiles Christi sacerdotes atque
ministri fecissemus, si nos illis contigisset vixisse temporibus? Putasne tenuissemus
in tanta persecutione constantiam, qui nullam aut paruum seruamus in pace discipli-
nam? Quis in tribulatione vitam pro fide Christi exponeret, qui pro eius reuerentia
& amore in pace temperare non vult à vitijs & voluptatibus mortura carnis? Aut
quado mortem pro defensione religionis suæ in persecutione hereticorum patien-
ter susciperet, qui pacem habens optimam, eius quam profitetur institutionis fidei

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Biennio post
hanc edi-
dit historiam
Tritheimi,
hoc est 17.
orta est ha-
resis Luthere-
rana.
Esa. 1.

Psal. 13.

Fuerunt ta-
men etiam
tunc templa
pulcherri-
ma & ara-
plurissima.

ST

normam & praecepta salutaria negligit custodire? O morum ingens diuersitas, quantam cum tempore meritorum dissimilitudinem inducis mortalibus? In diebus illis sancta mater Ecclesia pacem bonam in multitudine fidelium habebat interius, licet maximas persecutiones infidelium crebro exterius pateretur. Nunc autem pacem ab haereticis & paganis est consecuta exterius, sed quanta patitur interius aduersa in prauis moribus filiorum, nemo est, qui sufficienter possit exprimere. Nam, ut propheta dicit, Omne caput languidum, & omne cor mœrens. Non est in corpore militantis Ecclesiae, ut olim patris fuit temporibus, vera salus à vertice capitis vsque ad plantam pedis. Omnes à feruore catholicae fidei declinauerunt, inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Heu qualis comparatio hanc sacerdotum Domini nostrae tempestatis ad illos, qui in Ecclesia patris floruerunt temporibus, quando, ut parabolicè loquar, ipsi sacerdotes erant aurei: calices verò, in quibus Domino sacrificabant, lignei, vitrei, siue de cupro, aut villosi metallo fabricati: corda quoque ministrorum Ecclesiae, cum tunc fuerunt ad ornatum virtutibus, ut merito sanctitatis lucida, cum templa materialia essent humilia, & rara luce tenebrosa. His autem nouissimis temporibus nostris templa sunt amplius pulchra nimis, & fenestrarum altitudine splendida: corda verò sacerdotum & ministrorum altaris ut plurimum ignorantia scripturarum & fœditate scelerum, pro pudor, omnino tenebrosa. Denique aurei vel argentei sunt calices, & si dicere caudeam, lutei sacerdotes. Vnde merito ingemiscens dicere potest sancta mater filium Christi Ecclesia: Heu mihi, quia nunc facta est in pace amaritudo mea amarissima: quoniam quae olim in persecutione paganorum, multitudine iustorum & martyrum florui, his diebus, qui ad pacem sunt mihi, penè tota in paucitate sanctorum & multitudine peruersorum defeci.

Cap. 14.

Matt. 6.

1. Tim. 6.

Sequitur
paupertas
& vita Apo-
stolica.

Sed non sic beatissimus presul Maximus, qui sub persecutione impiorum, fundatus in amore Christi, longè caelestia praeposuit terrenis, diuina humanis, sempiterna caducis. Vitam in egestate peregit Apostolicam, sciens naturam posse paucis esse contentam, si mens Deo credula, bonam adhibuerit in corde voluntatem. Quocirca praepcepto magistri humiliter obediens, non fuit de crastino sollicitus: aurum vel argentum in thecis nunquam reposuit: diuitias mundi fallaces nunquam que siuit vel amauit. Victum, iuxta consilium Apostoli, habens tenuem, & amicum sine curiositate simplicem, fuit contentus, sciens pontificum opes, virtutè esse constantia: & gloriam, salutem & profectum plebis in Domino commissa. Si quid ultra quotidiani victus parci necessitatem forsitan superfuit, in crastinum seruari non permisit, sed in vsum mox pauperum manu propria expendit. Hic (nisi comparationes dicerentur odiosa) in eos libèret exclamare pontifices & ministros Ecclesiae sacrosanctae, quibus de salute animarum populi sibi commissi, nihil aut parum: de ambitione, superbia & cupiditate rerum temporalium, constat summo conamine totum: quibus vanitas est quotidiano in vsum: auaritia semper caeca & inquieta, familiaris: ambitio & contemptus humilium Christi, comes vbique: & pauperum negligentia, sodalis: fastus dominij temporalis & luxus carnis moritura citius, iungi frequentatione amicus. Verum cum ista nihil ad me pertineant, nolo mihi officium docendi vsurpare alienum.

Cap. 15.

S. Paulinus
Episcopus
Trentiensis
caeditur ca-
pite.

Magna fuit diui Maximi temporibus in Ecclesia Catholica pontificum & sacerdotum Christi persecutio, & multi Arrianorum non valentes impietati resistere, in eorum dogma perniciosum consentientes, haeresi subscripserunt. Ex illis verò, pro fide orthodoxa qui fortiter steterunt, plures fuerunt occisi, alij cum ignominia in exilium deportati, alij verò in montium cauernis & nemoribus latere compulsi. Inter quos S. Lucius Anneus, Maximi, sicut diximus, antecessor, in Phrygia deportatus, posteaquam biennio exulasset, noctu Arrianorum insidijs est strangulatus. Sanctus etiam Paulinus Treuirorum Episcopus, cum ibidem exulasset cum Radiano quodam Episcopo annis quatuor, capite truncatus est anno pontificatus B. Maximi decimo, qui fuit Dominicae natiuitatis trecentessimus sexagesimus quartus, iudictione Romanorum septima. Beatus quoque Hilarius Episcopus Pictauiensis in Gallia, factione Saturnini Arelatensis Episcopi & complicum eius Arrianorum, relegatus in Phrygia, exulauit annis quinque, postea in Gallia redire permittitur. Tanta sub Constantio & Constante Romanis principibus eo tempore fuit Arrianis permittitur in vera atque catholicae fidei assertores sauiendi potestas, quod in sanctorum pontificum

cum Ecclesias, quos vel interemissent, vel procul expulissent, sui erroris complices ordinare Episcopos, gladijs suffulti & armis, qui spiritu sancti gratia penitus fuerunt indigni.

Et quia vnus Episcopi Arrianorum depositio historiam sancti Maximi concernit, operæ precium fore arbitror, gesta rei seriem literis dare. Posterorum licentia Imperatorum Arriani heretici abutentes, quendam è suis hominē scelestissimum, nomine Euphratam, in Ecclesia nunc metropolitana Colonienſi, ad litora Rheni ſtra, Episcopum poſuerunt: qui ſua impietate multos à vera religione ſecum abduxit in errorē. Anno igitur Dominicæ natiuitatis trecentefimo ſeptuageſimo quinto, Indictione Romanorum tertia, qui fuit annus pōtificatūs beati Maximi Episcopi Moguntini viceſimus primus, adunatum eſt concilium Episcoporum in memorata ciuitate Colonienſi, furor Arrianorum iam tunc aliquantulum per Dei gratiam humiliato & extincto. Vocati ſunt ad ipſam ſynodum plures Episcopi fideles, inter quos iſti numerantur fuiſſe præſentes: Maximus Episcopus Moguntinus, Bonofus Episcopus Treuironum, Victor Vangionum Episcopus, Ieſſe * Nemetensium Episcopus, Amandus Alſatenſium Episcopus, Victorinus Metenſium Episcopus, & alij nonnulli ex Gallia pontifices, quorū nomina memoriæ non occurrunt. Audiens Euphrata tantorum contra ſe pontificum aduētum, fugam iniit: ſed quorundam ciuium Chriſto fidelium industria præuentus, redire coactus fuit. Iam enim occultè pergens, tranſiſerat Rhenum. Reductus autem, & ſancto cōcilio præſentatus, eius doctrina examini patrum exponitur, & erronea inuenitur. Qui cū eſſet Ariana loquacitate garrulus, plura contra ſanctos patres pro ſui erroris defenſione in medium propoſuit, quæ ſanctus Maximus diſputator Catholicus, veluti aranearum telas ſcripturarum teſtimonio ſubito rationabiliter cōſutauit. Poſtremo vidētes ſancti Patres hæreticum in ſuo errore pertinacem, vt virus peſtiferum à pontificatu per ſententiam depoſuerunt, & nè fidem deinceps maculare poſſet rectè credentium, extra patriam proſcriptum, quantumcyus abire compulerunt.

Cap. 16.

Euphrata Arrianus induitur in ſedem Colonienſem

Synodus Colonienſis.

* Nemetensium

Euphrata deponitur

Cap. 17.

Hiſ apud Coloniam pro Chriſti honore peractis, ſanctus præſul Maximus Moguntiam reuertitur, & ſenio grauatus, paulatim viribus corporis cœpit deſtitui: ſed mente ſana vicens & ſpiritu, nihil iam tunc optabat magis, quàm diſſolui, & eſſe cum Chriſto, quem puro ſemper corde amauit. Cumq; poſt biennij tempus finem ſibi huius vitæ conſpiceret imminere, nè poſt eius de hoc mundo tranſitum ad patrem, in ouile Chriſti lupi proſilirent rapaces, conuocatis ad ſe fratribus, de vnanimi conſenſu omnium, præbyterum quendam Sidonium, per omnia virum Deo charum, Eccleſiæ Moguntinæ poſt ſe futurum designauit Episcopum, qui fuit in ordine pontificum Moguntinensium viceſimus, teſte Megenfrido, & præſuit in multa ſanctitate decem & nouem annis. Maximus autē ſanctiſſimus præſul poſt multa religioſiſſimè geſta, poſt varias pro fide Chriſti perſecutiones & innumeras tribulationes, tandem plenus dierum atque virtutum, ad Dominum feliciter migravit die menſis Nouembris octaua decima, anno pontificatūs ſui viceſimo quarto, qui fuit Dominicæ natiuitatis trecentefimus ſeptuageſimus octauus, Indictione Romanorum ſexta. Quo anno poſt ſeram Auxentij mortem, ſanctus Ambroſius Mediolani præſul conſtituitur: qui, cū eſſet in omnibus ſcientijs doctiſſimus, nō ſolum diuinarum ſcripturarum, ſed etiam ſecularium literarum, vitæ quoque merito celeberrimus, breui, miſerante Domino, Eccleſiæ pacem obtinuit, & Arrianos procul effugauit.

Sidonius ſuccedit Maximo.

S. Maximus abit in caſtros.

Cap. 18.

Beatiffimi verò pontificis Maximi corpus, à diſcipulis in eccleſia diui præſulis Hilarij, poſtea nuncupata in Dalheim, vbi ciuitas Moguntina eo tempore legitur fuiſſe conſtructa, debito cum honore iuxta tumbā ſancti Creſcentis primi Episcopi fuit ſepultum: in quo quidē loco humatum permāſit annis quingentis quinquaginta ſeptem, vſque ad tempora Hildeberti, poſt ſanctum Bonifacium Moguntinensium Eccleſiæ Archiepiscopi duodecimi: qui anno Dominicæ natiuitatis nongentefimo triceſimo quinto, Indictione Romanorum octaua, die menſis Martij quarta decima, decem Eccleſiæ Moguntinæ pontificum oſſa de capella diui Hilarij memorata, ſolenni cum proceſſione Cleri & populi, ad eccleſiam monaſterij diui martiris Albani tranſtulit, & in choro ſumma cum reuerentia collocauit. Inter quæ corpus etiam beatiffimi pontificis Maximi, de quo loquimur, annumeratur. Hæc autem ſunt nomina decem Eccleſiæ Moguntinæ pontificum, quorum oſſa præſatus Archi-

Hildebertus Archiepiscopus Moguntinus tranſfert S. Maximi & aliorum reliquias.

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Archipræsul ex Dalheim transtulit ad sanctum martyrem Albanum: Crescentis primi Episcopi, Marini secundi Episcopi, Gothardi noni Episcopi, viri quondam sanctissimi, qui sua prædicatione multa paganorum millia conuertit ad Christum: * Suffronij decimi Episcopi, equè viri per omnia sanctissimi: Maximi, de quo nobis sermo est, decimononi Episcopi: Sidonij vicesimi Episcopi, doctoris gentium insignis, & verè sanctissimi: Sigismundi vicesimiprimi Episcopi, per omnia sanctissimi: Ludegasti Episcopi tricesimiquarti, magnarum virtutù in Christo viri: * Ruthwaldi tricesimiseptimi pontificis, Christianissimi per omnia in Domino viri: Leonaldi Episcopi tricesimiseptimi, viri quoque sanctissimi. De hac sanctorum translatione pontificum quidam eo tempore carmine sic scriptum posteritati reliquit:

A Bonifacio, meruit qui pallia, primo,
Is pater Hiluertus Archipræsul duodenus,
Comperiens ossa patrum veneranda relicta
Intra basilicam nunc Hilarij sacrosanctam:
Equibus hinc denos transevit in ordine priscos,
Vt locus insignis conseruet pignora dignis:
Attendens merita, simul ipsorum pia gesta:
Huic vt confratres Aureo collaterales
Efficit, & tumulo stricto concludit in isto,
Christi nongentos X. tèt, semèl V. legis annos:
Vt decimam quartam lucem, vult Martius, addam.

Cap. 19. Ea translatione decem Ecclesiæ Moguntinæ præscriptorum venerabilium pontificum per Hildebertum Archiepiscopum, sicut præmissimus, facta, remansit in choro sancti martyris Albani apud Moguntiam beati Maximi corpus denuò sepultum annis quingentis septuagintanovem, vsque ad tempora domini Alberti, ex Marchionibus Brandenburgi principis nobilissimi, Moguntinæ ac Magdeburgensis in Saxonia Ecclesiarum insignium Archiepiscopi, atque Primatis Germanorum reuerendissimi. Is Christo deuotissimus Archipræsul, cum cultor, amator & venerator sanctorum Dei maximus esset, reliquias & sacra busta eorum summa cum veneratione semper, vbi licuit, inquisiuit, de puluere cum honore leuans, auro & argento vestiuit: honorem quoque debitum singulis exhibens, eorum memoriam festiuè celebravit. Mox enim vt summi pontificatus duplicem apud Germanos Domino prouidente, apicem suscepit, totum se Christianæ religioni mancipavit, actus Episcopales, præter multorum consuetudinè præsulum, in persona frequenter propria deuotissimè ministravit, ordines contulit, Missas ad altare solenniter sæpiùs decantauit, consecrauit ecclesias, benedixit Abbates, habitum publicè defererebat pontificalem locis atque temporibus suis, & nihil omisit eorum, quæ ad Christiani antistitis * sacrum videbantur pertinere officium. Summa eius delectatio semper in obsequio diuino, in celebrandis ad altare mysterijs sacrosanctis, in ornandis quoque & venerandis magnificè reliquijs sanctorum. Vndè cum anno Moguntini Archiepiscopatus sui primo, Magdeburgensis autè secundo, pro Dei amore & reuerentia sanctorum apud Moguntiam circumeundo sacras more suo visitaret ecclesias, basilicam diui martyris Albani deuotus intrauit, & videns decem præscriptorum pontificum sancta corpora sine honore neglecta, autoritate non minus Apostolica quam ordinaria vsus, corpus diui Rabani quondam Archiepiscopi totum, & sancti Maximi Episcopi medium, permissione canonicorum inde abstulit, & in Saxoniam transferens, apud Hallas oppidum in basilica castri sancti Mauricij solenni processione officio collocauit, anno Dominicæ natiuitatis millesimo quingentesimo quinto decimo, Indictione Romanorum tertia: à transitu vero ipsius beati Maximi, anno millesimo centesimo tricesimo septimo: Ad laudem & gloriam Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui viuunt & regnat cum Deo patre in vnitrate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum,
Amen.

for. * Sophronij

* Luthwaldi

Cap. 19.

Albertus Archiepiscopus Moguntinus.

Summum pontificatù, dicit Archiepiscopatu.

* facti

Transferuntur reliquie S. Maximi & Rabani in Saxoniam.